

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

A. D. Xenopol

ISTORIA ROMÂNILOR DIN DACIA TRAIANĂ

Vol. III

**Istoria medie, partea a II-a
De la moartea lui Petru Rareș
la Matei Basarab și Vasile Lupu**

Ediție îngrijită de I. Opreșan

Editura SAECULUM I.O.
București 2018

Cuprins

Vol. III, Istoria medie, partea a II-a

Precuvântare	5
--------------------	---

CAPUL I (IV)

De la moartea lui Petru Rareș până la Mihai Viteazul 1546-1593

I. Istoria Munteniei. De la Mircea Ciobanul la Mihai Viteazul (1546-1593)

1. De la Mircea Ciobanul la Petru Cercel	8
2. Petru Cercel	21
3. De la a doua domnie a lui Mihnea al II-lea la Mihai Viteazul	33

II. Istoria Moldovei. De la moartea lui Petru Rareș până la a doua domnie a lui Aron Tiranul (1546-1593)

1. De la Ilie Rareș la Iacob Eraclide Despotul	47
2. De la Iacob Eraclide Despotul la Ioan Vodă cel Cumplit	65
3. Ioan Vodă cel Cumplit	85
4. De la Petru Șchiopul la a doua domnie a lui Aron Tiranul	112

CAPUL II (V)

DOMNIA LUI MIHAI VITEAZUL

1593-1601

I. Luptele cu turcii

1. Mihai ocupă tronul	138
2. Legăturile pregătitoare răscoalei	146
3. Răscoala contra turcilor	158
4. Expediția lui Sinan-pașa	175
5. Întâmplările din Moldova și ultimele lupte cu turcii	191

II. Întrunirea țărilor române

1. Schimbările din Ardeal	202
2. Cucerirea Ardealului	222
3. Cucerirea Moldovei	244
4. Mihai Viteazul și românii Ardealului	264

III. Căderea lui Mihai Viteazul

1. Răscoala ardelenilor	286
2. Mirăslău	316
3. Gurăslău	332
4. Caracterul lui Mihai Viteazul și politica lui	349

I

ISTORIA MUNTENIEI DE LA MIRCEA CIOBANUL LA MIHAI VITEAZUL 1546-1593

1. De la Mircea Ciobanul la Petru Cercel

Mircea al II-lea Ciobanul, 1546-1554. În anul când Petru Rareș murea în Moldova, în Muntenia o răsturnare punea capăt domniei lui Radu Paisie¹. În loc însă ca revoluția în contra lui Radu, care era dintre Drăculești, din partidul boierilor Munteniei Mari, să pornească din sânul taberei potrivnice, a Băsărăbeștilor din Oltenia, ea se ridică din însăși acea a boierilor Munteniei Mari, care susțin pe un competitor din[tr-]o ramură paralelă a familiei Drăculeștilor, Mircea Ciobanul, fiul lui Mihnea cel Rău, carele acesta fiind fratele lui Radu Călugărul, tatăl lui Radu Paisie, urmează că Mircea Ciobanul era vărul primar al lui Paisie². O răscoală pornită contra lui Radu din sânul însuși al familiei sale este însă un simptom mai mult al destrăbălării domniei muntene, un semn că înrăurirea corupătoare a turcilor dezrădăcina tot mai deplin jocul rival al partidelor muntene, și înlocuia luptele susținute mai înainte de marile partide ale țării prin competiții curat personale.

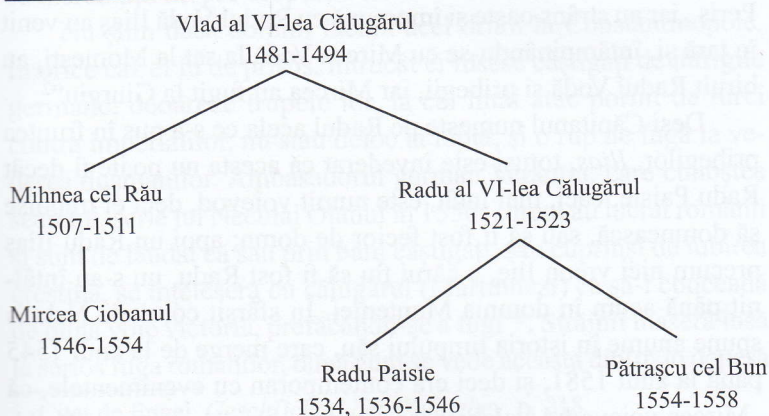
1. În vol. II, p. 433, s-a spus din eroare că Radu Paisie ar fi murit în același an cu Petru Rareș, în 1546.

2. Iată genealogia lui Mircea Ciobanul (Comp[ară] vol. II, p. 500):

Respe Mircea trăise mai mult timp în Constantinopole, și fusese trimis de aici domn în Muntenia¹. Deși Radu Paisie luase parte cu Petru Rareș la toate expedițiile din Transilvania impuse de turcii domnilor români, încât ei nu puteau avea contra lui Paisie niciun motiv de nemulțumire, totuși turcii, câștigați prin banii lui Mircea Ciobanul, încuviințază schimbarea de domn întâmplată în Muntenia.

Pentru a plăcea turcilor, el practica unele din obiceiurile lor, deși religia lor nu va fi îmbrățișat-o, în care caz el ar fi putut parveni mai greu la domnia Munteniei. Ne aducem aminte de energica răscoală a muntenilor sub Radu de la Afumați, când românul turcit Mohamed-Bey vroi să pună mâna pe tronul muntean. Turcii spuneau despre Mircea că nu ar fi nici turc nici creștin².

Deși ridicat în tron în urma răsturnării unui domn înrudit și din aceeași partidă cu el, Mircea nu încetează de a dușmăni pe Băsărăbești și partida lor, boierii olteni, căci cel întâi lucru pe care îl face după așezarea lui în scaun, este „de a tăia pe Coadă vornicul, pe Dragan stolnicul, pe Stroia spatarul, pe Vintilă comisul și alții necunoscuți, muncindu-i întâi pentru avere. Boierii ce scăpară

1. Reichersdorffer care scria pe la 1550 și era, deci, contemporan cu Mircea, în Șincai, II, p. 186.
2. O scrisoare a dragomanului Mohamed către Isabela din 1553, în *Arhiva istorică [a României]*, t. I, p. 164.

de moarte fugără în țara ungurească, unde, strângând oaste ce au putut și trecând doi ani, au avut războiul cu Mircea la Periș și au biruit Mircea Vodă, perind Udriște Năsturel și Teodosie banul¹.

Din acești de pe urmă boieri, care cad în lupta cu Mircea, se cunoaște că avem a face cu familia bășărăbească, căci vom vedea mai la vale că neamul Năstureilor era înrudit cu Matei Basarab, iar Teodosie numit banul ne arată că era vorba de boierii din Craiova.

Prigonirea făcută de Mircea se îndrepta, deci, contra neamului Bășărăbesc, și nu numai caracterul cel crud atribuit lui Mircea de cronicarii munteni explică sângele răspândit de el. Cruzimea lui avea motive politice, încercarea de a zdrobi vechea partidă din Oltenia, dușmana seculară a familiei Drăculești.

Împrejurarea însă care arată și mai bine cum amestecul tot mai rostit al turcilor în domniile țărilor române trebuia să răstoarne și să încurce toată viața lor politică, este aceea că boierii olteni, care vin în contra lui Mircea, aveau în fruntea lor pe Radu Paisie, fostul domn al Munteniei, din familia Drăculească. Nu e vorba, Căpitanul ne spune că boierii pribegi, după ce au fost bătuți la Periș „iar au strâns oaste și împreună cu Radul Vodă Iliș au venit în țară și, întâmpinându-se cu Mircea Vodă la sat la Momești, au biruit Radul Vodă și pribegii, iar Mircea au fugit la Giurgiu².

Deși Căpitanul numește pe Radul acela ce s-a pus în fruntea pribegilor, *Iliș*, totuși este învederat că acesta nu poate fi decât Radu Paisie; căci, mai întâi, este numit voievod, deci el trebuise să domnească, sau să fi fost fecior de domn; apoi un Radu Iliș precum nici vreun Ilie, a cărui fiu să fi fost Radu, nu s-au întâlnit până acum în domnia Munteniei. În sfârșit comitele Natalis spune anume în istoria timpului său, care merge de la anul 1545 până la anul 1581, și deci era contemporan cu evenimentele, că „Mircea voievodul Valahiei, pândind ocaziunea scoase pe Radu, și uzurpă pentru sine țara. Radu cere ajutor de la Castald ca să redobândească scaunul, recucerește țara și intră cu mare solemn-

1. Căpitanul, în *Mag[azin] ist[oric] [pentru Dacia]*, I, p. 176.

2. Căpitanul, în *Mag[azin] ist[oric] [pentru Dacia]*, I, p. 177.

tate în Târgoviște¹. Este învederat că Radu *acel scos de Mircea*, adică Radu Paisie vine îndărăt cu ajutorul lui Castald și alungă pe Mircea la Giurgiu.

În contra domnului ce era în scaun se uitară pentru moment dezbinările, și se puseră în legătură dușmanii de partid cu acel personal, pentru a răsturna pe acel comun, rămânând bineînțele că după izbândă să se ia la luptă între sine, ca și câinii acei ce alungă pe lup.

Mircea se reîntoarce din Giurgiu cu ajutor turcesc și alungă iarăși pe Radu, ocupând din nou scaunul de la 1553-1554.

În timpul domniei lui Mircea Ciobanul, episcopul Martinuzzi desemnase și mai lămurit poziția lui potrivnică turcilor, închisese pe Isabela în Alba Iulia și vroia să trădeie [sic!] Transilvania imperiilor. Poarta trebuind să împiedice cu orice preț asemenea uneltiri, avea mare nevoie de a fi sigură pe ajutorul domnilor români. Ea cheamă, deci, în anul 1550 pe ambii voievozi, Mircea al Munteniei și Ilie fiul lui Petru Rareș al Moldovei, la Constantinople, spre a se încredința despre scopurile lor².

Nu știm dacă domnii făcură acel drum la Constantinople. În orice caz el fu de prisos, întrucât ei fusese câștigați de intrigile germane, deoarece trupele lor, la cel întâi atac pornit de turci contra imperialilor, nu stau deloc la luptă, și o rup de fugă la vederea dușmanilor. Ambasadorul german Veranțiu, care cunoștea secretul, scrie lui Neculai Olahul în 1550: „drept au lucrat românii și sunt de lăudat că sau prin bani câștigați, sau cuprinși de iubirea creștină, se înțeleseră cu călugărul (Martinuzzi) ca să-i conceadă de bună voie victoria, prefăcându-se a fugi³. Străinii luaseră însă la serios fuga românilor, după cum se vede aceasta din[tr-]o depeșă

1. Citat de Engel, *Gesch[ichte] der Wallachey*, p. 218.

2. Ambasadorul francez din Constantinople d'Armon către Henric al II-lea, din 24 aprilie 1550 în *Documente privitoare la istoria românilor*, *Suplement*, colecția documentelor franceze de Gr. Tocilescu și Al. Odobescu, I. p. 4.

3. Apud Katona, *Historia critica regum Hungariae*, XXI, 2. p 1160.

Respect pentru oameni și cărți

a ambasadorului francez, care îi tratează „de oameni rău înarmați și cu puțină inimă”¹.

Mircea Ciobanul este din această pricină mazilit de Poartă în 1554, și se dă tronul lui Patrașcu fiul lui Călugăru (Radu), deci fratele lui Radu Paisie. Veranțiu scrie anume lui Ferdinand în martie 1554: „s-a creat un voievod nou în Valahia. Patrașcu fiul lui Călugăru. Mircea însă este chemat la Poartă. Nu știm cauza acestei schimbări. Totuși ne temem că lui Mircea i-au stricat prietenia Maiestății Voastre. Nu este însă de pus vreo credință în prietenia acestor valahi. Sunt ușori și instrumente în mâna acestor bestii, după cum vrau să devină și acei din Transilvania. Turcii vrau numai să câștige bani de la ei”², scrisoare care pe lângă explicarea căderii lui Mircea, caracterizază de minune adâncă degradare în care domniile române căzuse în ochii contemporanilor.

Pătrașcu. (Petru al II-lea) cel Bun, 1554-1558. Ca fiu al lui Radu Călugăru, aparținea tot familiei Drăculeștilor, încât vedem că norocul favoriza pe acest neam și pe boierii din Muntenia Mare, ajungând la tron tot domni din partida lor. Acest domnitor au fost numit *cel Bun* „pentru bunătățile lui, domnind țara fără vrăjbi, fără morți și prăzi”³.

Pe timpul lui Pătrașcu cel Bun se încheie tratatul între Ferdinand și Soliman, prin care cel întâi să obliga a lăsa în pace pe Sigismund și pe mama lui, Isabela. În zadar oferise Ferdinand 150.000 de galbeni tribut anual pentru dreptul de a păstra Ardealul pe sama sa. Ferdinand însă nu se putea împăca cu ideea ca să cedeze pentru totdeauna Ardealul turcilor; de aceea el făcu greutăți când fu vorba de a aplica, în realitatea lucrurilor, tratatul scris pe hârtie. Voievozii români sunt, deci, invitați să treacă munții, spre a restitui în scaun pe regina Isabela.

1. De Salve amb[asadorul] Franței la Venetia către Henric al II-lea din 2 noemvrie 1553 în *Documente, Suplement* 1, p. 9.
2. Apud *Katona*, XXII, p. 556.
3. Căpitanul, în *Mag[azin] ist[oric] [pentru Dacia]*, 1, p. 179.

Pătrașcu trece în Ardeal cu 12.000 de oameni, și ardelenii se lasă îndată de împăratul, și jură în 12 martie credință reginei și fiului ei¹. Voievozii români ies întru întimpinarea crăieșei, ce revenea în țară., până la Satu-Mare, și ei sunt dăruiți de dânsa într-un chip strălucit, ceea ce nu-i împedică, după obiceiul de atunci, de a prăda Ardealul la întoarcerea lor, în modul cel mai crunt. Epitropul Petrovici murind, turcii orânduiesc în locul lui pe Babak, pe care Isabela la început refuză a-l primi. Voievozii însă se interpun ca mijlocitori, îi împacă și apoi le ajută lor și turcilor a lua Muncaciul de la Ferdinand².

Pătrașcu trimisese după Isabela în Polonia, spre a o readuce în Ardeal pe vornicul Socol, boier din partida Craioveștilor și după cât să vede neam de domn, care începuse a unelti în contra domniei lui Pătrașcu. Domnul îl alesese spre a îndeplini această misiune, înadins spre a-l îndepărta măcar un moment și a înlătura astfel un element ce ar fi putut provoca o tulburare și o vărsare de sânge, care după cât se vede nu prea erau în gustul și caracterul lui Pătrașcu.

Socol însă se folosi de petrecerea lui între unguri, spre a-și tocmi domnia la ei, și cum se întoarce înapoi, pune să otrăvească pe domnitorul său, în 24 decembrie 1557, și apucă pentru un moment stăpânirea țării³; este însă alungat de turci, care restabilesc iarăși în domnia Munteniei pe Mircea al II-lea.

Mircea Ciobanul a doua oară, 1558-1559. Mircea întrând în Muntenia cu oștiri tătarăști, care să-l pună în domnie, Socol ce apucase a pune mâna pe vistieria țării, iese cu averea răpită și cu familia lui în Ardeal împreună cu boierii olteni ce țineau cu el⁴. Deși același Socol este titluit numai de vornic, totuși credem că va fi

1. *Analele secuiești*, în Șincai, II, p. 202.

2. Vezi izvoarele citate de Șincai II, p. 203

3. Siegler, ap[ud] Katona, XXII, 2, p 1036, Fr. Forgacs, *ibid[em]*, XXIII, p. 66.

4. *Analele secuiești*, în Șincai, II, p. 204.

Respon...
fost vreo rudenie, poate vreun fiu natural al unui domn din partidul
bășărăbesc, ce ținuse scaunul mai înainte.

Socol își încredințează averile sale ungurului Francisc Kendy, iar el se duce la Constantinopole spre a câștiga domnia, și anume ca ambasador al reginei Isabela¹. Kendy, însă, care vroia să pună mâna pe frumoasele comoare lăsate în păstrarea lui, trimite pe un om al său după Socol la Constantinopole, care face ca el să fie ucis de turci². Femeia și copiii lui Socol cerură după aceea în zadar averea răpită de Kendy, avere nu e vorbă și ea câștigată prin răpire din Muntenia de către Socol.

Se întâlnesc uneori stări sociale, în care numai nedreptatea unuia poate răzbuna nedreptatea celui alt!

Împreună cu Socol fugise din Muntenia în Transilvania și întreaga lui partidă. Mircea voind să pedepsească pe fugari pentru gândurile lor dușmănești împotriva lui, îi ademenește a se întoarce, făgăduindu-le iertare sub cele mai strașnice jurăminte, în care ne mirăm cum oamenii timpului mai puteau avea încredere, văzând ușurința cu care ele erau călcate³. Cum pune mâna pe ei, îi măcelărește, și cei care scăpară trebură să caute iarăși adăpostul străinului. La moartea, însă, a lui Mircea, în 1559, pribegii veniră cu oaste de peste munți, și făcură război cu soția lui Mircea, doamna Kiajna, fiica lui Petru Rareș, care rămăsese epitroapa minorului ei fiu, Petru Vodă pronumit Șchiopul. Kiajna cu boierii ei fură bătuți la Românești și fugiră peste Dunăre; însă, întorcându-se în grabă

1. Socol către De la Vigne, amb[asadorul] francez din Constantinopole, mulțumindu-i pentru salv-conductul ce i l-a procurat, din mai 1558 în *Documente, Suplement*, I, p. 12.
2. De la Vigne către] episcopul d'Acqs din 22 iulie 1558, *idem*, p. 13.
3. Regina Isabela către] de la Vigne din 10 februarie 1558, *idem*, p. 12: „nos ad mandatum potentissimi imperatoris barones profugos hortati sumus ut in Transalpinam regrederentur, assecurantes quod Myrche voivoda illos non impedierit; super quas etiam per litteras suas jurejurando Myrche nobis promiserat, et tamen intelligimus boyarones ad unum omnes atrocissima morte interemptos“.

cu ajutor turcesc, învinseră la rândul lor pe pribegi la Șărpătești, și-i alungară iarăși peste munții, de unde venise¹.

Petru al III-lea, Șchiopul, 1559-1567. De-abia se întorsese Petru Șchiopul în țară, și pribegii revin cu noi puteri, alungându-l iarăși peste Dunăre. Ei trimit ambasadori la Constantinopole în 12 decembrie 1559, pentru a face ca Petru să fie depus². Sultanul, supărat pe Petru pentru răsturnările și tulburările provocate de dânsul, ordonă ca el să fie aruncat în lanțuri. „El adusese, însă, cu sine 4.000.000 de aspri sau 80.000 de galbeni, din care jumătate alcătuia tributul, iar restul era un prezent cu care mamă-sa, femeie intrigantă și desfrânată, spera să răscumpere iertarea lui. Afară de acestea, unul din oamenii lui Petru mai descoperi un tezaur ascuns de tatăl acestuia de 180.000 de galbeni, care fu luat tot de Poartă”³.

Kiajna era o femeie superioară prin inteligența ei; nu era ea doară în zadar fiica lui Petru Rareș și nepoata lui Ștefan cel Mare! Ca femeie, ea văzu în curând folosul cel nemăsurat ce ar putea izvorî pentru ea, dacă ar câștiga în partea ei pe femeile din haremurile sultanului și ale marilor dregători, cu atât mai mult că sultanul Amurat al III-lea, 1574-1595, era un principe slab și femeietic, cu totul dominat de sultanele lui, evreica Nur-banu și venețiana Safigi⁴. Ea începu, deci, a pune în lucrare mijloacele de cumpărare pe lângă sexul frumos din împărăția otomană, și deschise astfel calea către acest nou mijloc de a corupe pe corupții turci. Mijlocul îi izbuti de minune. Cu toată supărarea sultanului pe bicisnicul Petru, el fu introdus iarăși cu puterea în domnie, și menținut în

1. Căpitanul, în *Mag[azin] ist[oric] [pentru Dacia]*, I, p. 182, Anon[imul] rom[ân] *ibid.* IV, p. 274.
2. Extract venețian din acea dată în *Revista [pentru istorie, arheologie și filologie]* [a domnului] Tocilescu, III, p. 1-75.
3. Hammer, *Histoire de l'Empire ottoman traduite par Dochez*, II, p. 121, după rapoartele oficiale ale ambasadorului german Wyss și ale celui venețian Somno. – Galbenul valora pe atunci 50 de aspri.
4. Extract venețian din 5 iunie 1567 în *Revista [pentru istorie, arheologie și filologie]* [a domnului] Tocilescu, III, p. 178.

Respectiv, despre domn Petru cel Tânăr, nu știm din ce pricină el fu dizgrațiat după acest răstimp, dus la Constantinopole și aruncat chiar în temniță. Mama lui, însă, veghea. Ea îi dobândi, prin mijlocul arătat, iarăși iertarea, ba chiar pensionarea lui, până când turcii, pe deplin câștigați, după ce numesc domn în Muntenia pe fratele lui Petru, Alexandru, rânduiesc pe însuși Petru domn în Moldova, ceea ce îl aduce în memorabilele lupte cu cel de pe urma erou al Moldovei, Ioan Vodă cel Cumplit.

Alexandru al II-lea, 1567-1577. Și acesta este dușmănit de o partidă de boieri, pe care îi taie fără milă. Cronicarii amintesc între jertfele căzute pe Radu logofătul de la Drăgoiești (județul Gorj, plaiul Novaci), Mihnea de la Bădeni (probabil acei din județul Muscel), Stan Udriște vistierul, Tudor de la Bucov (județul Teleorman), Vlad a Căplei, Pătrașcu, Calotă, Stan fiul Drăgulețului, Radu stolnicul din Boldești (județul Prahova sau Buzău) și Radu fiul lui Socol vornicul¹.

Niște nume ca acele ale lui Stan Udriștea și Radu Socol, arată că aceștia trebuie să fi fost tot din boierii ce pribegiseră pe timpul lui Petru, fratele și predecesorul lui Alexandru. Un al 3-lea, Radu logofătul, era de peste Olt; ceilalți sunt, însă, din Muntenia Mare. Asemenea împrăștiere a răzvrătirii peste întreaga țară ne arată și mai bine descompunerea pe care o încercase partidele din Muntenia, sub lucrarea apăsării turcești. Precum am văzut că domni din aceeași partidă se dușmăneau unii pe alții și boierii din[tr-]o partidă slujeau de sprijin unui domn din cealaltă, așa acum întâlnim boieri din ambele partide răscolându-se contra aceluiași domnitor.

După ce Alexandru înfrânează răscoala boierilor, se gândește cum să scape de competiția frăține-său. Mama lui, Kiajna, găsește îndată leacul dorit, procurând, prin făgăduința unei sporiri de tribut, lui Petru domnia Moldovei. Sultanul după ce somează pe Ioan Vodă cel Cumplit ca, sau să plătească el acel spor de tribut,

1. Căpitanul, în *Mag[azin] ist[oric]*, I, p. 211. Anon[imul] rom[ân], *idem*, IV, p. 274-275. Pentru locurile unde se află localitățile de unde sunt arătați boierii, vezi Frunzescu, *Dicționar [geografic al României]* s. v.

sau să lese scaunul în mânele lui Petru, întâmpinând împotrivire din partea domnului Moldovei, dă lui Petru steag de domnie în acea țară, și o oaste turcească ca să o ia în stăpânire.

Petru Vodă, întemeiat pe ordinul sultanului, se aștepta ca boierimea moldoveană să-i iasă înaintea spre întâmpinare. Alexandru se împreună cu fratele său la Săpăteni unde fac un ospăț strălucit. Boierimea moldoveană sub vornicul Dumbravă, boier muntean refugi[a]t la curtea moldovenească, nu știm din ce pricină, lovește împreună cu Ioan Vodă tabăra domnilor frați prin surprindere, și gonește pe Petru Vodă până la Brăila, iar pe Alexandru până la Floci, după care Ioan Vodă pune domn în București pe unul Vintilă Vodă, probabil acel ce mai domnise în Muntenia între anii 1532-1534¹.

După patru zile, însă, Vintilă este răsturnat de oastea lui Alexandru, care-l prinde și-l taie împreună cu toți soții lui. Un document de la Alexandru Vodă întărește spusele cronicarilor. Prin el „Alexandru Vodă fiul marelui Mircea, nepotul lui Mihnea“ dăruiește niște moșii vel-vornicului Ivașcu pentru că „prilejându-ni-se război și bătălie cu moldovenii care veniră asupra capului domniei mele cu înșelăciunea și viclenia vornicului Dumbravă, și fugind apoi acest Dumbravă vornicul în țara ungurească la Bator István voievodul Ardealului, mers-au atunci respectabilul dregător domnesc jupân Ivașcu la Bator István și cu multă bătaie de cap și cheltuială a scos pe vornicul Dumbravă de l-a adus la domniea mea ca pe un trădător al sultanului și al domniei mele“².

După cât se vede, toți boierii erau nemulțumiți cu sistemul de domnie al lui Alexandru. În 1576 patruzeci de boieri merg la Constantinopole, și se ptâng Porții pentru abuzurile făcute de Alexandru. Ei își aleg de proteguitor și sfătuitor pe Mehemet-pașa, pe când Alexandru avea de sprijin pe Sinan-pașa. Câștigați bineînțeleș și unul și altul prin daruri și bani, turcii rânduiesc o anchetă în Valahia. Boierii știind, însă, la ce va ieși o asemenea

1. Vezi vol. II, p. 431.

2. Document din 1575 august în 22 în *Arhiva istorică [a României]*, I, 1, p. 49. Se cunoaște că Dumbravă trebuia să fi fost boier din Muntenia de pe faptul că este numit trădător de către Alexandru.